

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
KHOA LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ**

**KỶ YẾU
HỘI THẢO KHOA HỌC QUỐC GIA**

**NGHIÊN CỨU VÀ GIẢNG DẠY CÁC MÔN
LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ TRONG BỐI CẢNH HIỆN NAY**

**NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG XÃ HỘI
HÀ NỘI, 10/2019**

GIÁO DỤC CHÍNH TRỊ ĐỐI VỚI HỆ TRUNG CẤP NGHỀ - THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG

TS. Đỗ Việt Hà

Trường Cao đẳng Kinh tế công nghiệp Hà Nội

Tóm tắt:

Mục tiêu của giáo dục nghề nghiệp là đào tạo nhân lực chất lượng cao, có năng lực, có đạo đức và có khả năng thích ứng với mọi hoàn cảnh. Mục đích của người học là học để hiểu biết, học để làm người, học để làm việc và để cống hiến cho xã hội. Muốn vậy người học phải biết làm giàu trí tuệ của mình bằng cách thực hành gắn lý luận với thực tiễn, học phải đi đôi với hành. Để có được kết quả đó thì bản thân người học mà đặc biệt là học sinh hệ trung cấp nghề phải học và phát triển một cách toàn diện. Song song với việc học tập các môn văn hóa thì học sinh trung cấp nghề còn phải học tập tốt các môn chuyên ngành và môn học giáo dục chính trị. Trong bài viết này, trên cơ sở phân tích vai trò của môn học giáo dục chính trị đối với hệ trung cấp nghề; Tác giả tập trung tìm hiểu thực trạng và đưa ra một vài giải pháp cho việc dạy và học môn giáo dục chính trị đối với hệ trung cấp nghề.

Từ khóa: Giáo dục chính trị, học sinh, trung cấp nghề

ĐẶT VẤN ĐỀ

Môn học Giáo dục chính trị là môn học bắt buộc thuộc khối các môn học chung trong chương trình đào tạo trình độ trung cấp nghề (Thông tư số 24/2018/TT-BLĐTBXH ngày 06/12/2018 của Bộ Lao động Thương binh và Xã hội, về việc ban hành chương trình môn học giáo dục chính trị khối các môn chung trong chương trình đào tạo trình độ trung cấp, trình độ cao đẳng), là một trong những nội dung quan trọng của đào tạo nghề nhằm thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện người lao động. Giáo dục chính trị là bộ phận của khoa học chính trị, có nội dung chủ yếu là giáo dục chủ nghĩa Mác – Lê nin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Cương lĩnh, đường lối của Đảng nhằm hình thành thế giới quan, phương pháp luận khoa học. Môn học góp phần đào tạo người lao động, giúp người học nghề tự ý thức rèn luyện, học tập đáp ứng yêu cầu về tri thức và phẩm chất chính trị phù hợp với yêu cầu của thời kỳ đổi mới đất nước và có khả năng nắm bắt được xu thế phát triển của thời đại trong nền công nghiệp 4.0.

NỘI DUNG

1. Vai trò của môn học giáo dục chính trị đối với hệ trung cấp nghề

Với chức năng giáo dục nhận thức, giáo dục hành động. Môn học giáo dục chính trị có vai trò quan trọng trong công tác giáo dục đào tạo học sinh hệ trung cấp nghề

phương pháp luận khoa học và tư tưởng chính trị, đạo đức cũng như lối sống văn minh, lành mạnh. Giúp học sinh nắm và hiểu được chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản, truyền thống quý báu của dân tộc và của giai cấp công nhân Việt Nam.

Giữ vai trò quan trọng trong công tác giáo dục đào tạo, môn học giáo dục chính trị giúp phát triển toàn diện con người: Môn học cung cấp cho học sinh trung cấp nghề thế giới quan, nhân sinh quan khoa học, nghĩa là có cái nhìn và đánh giá khách quan về cuộc sống xã hội và con người, để từ đó có cách ứng xử và tác động phù hợp với hoàn cảnh. Đồng thời, tự hoàn thiện và khẳng định vai trò của mình trong xã hội bằng cách nỗ lực học tập, nâng cao trình độ chuyên môn nghề nghiệp.

Bên cạnh đó, môn học giáo dục chính trị còn bồi dưỡng cho học sinh phẩm chất chính trị, tư tưởng, lối sống trong sạch, lành mạnh. Trong học tập và lao động thì là những người dám nghĩ, dám làm và dám chịu trách nhiệm, không ngại khó, ngại khổ trước những khó khăn, sẵn sàng giúp đỡ mọi người cùng tiến bộ vì mục tiêu chung của dân tộc. Giúp người học kiên định với mục tiêu, lý tưởng của Đảng, Nhà nước, con đường đi lên Chủ nghĩa xã hội. Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh, sẵn sàng hi sinh lợi ích của bản thân vì lợi ích của cộng đồng. Là động lực khêu gợi tinh thần yêu nước, yêu lao động, tác phong lao động và làm việc của con người mới xã hội chủ nghĩa.

Việc học tập tốt môn học giáo dục chính trị, tạo điều kiện cho đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước: Giúp cho người học là học sinh hệ trung cấp nghề có phương pháp luận khoa học, có bản lĩnh làm chủ khoa học kỹ thuật trong thế giới công nghệ số, giúp Việt Nam hòa cùng cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 của thế giới.

Trong mọi giai đoạn lịch sử, việc học tập môn giáo dục chính trị luôn giữ vai trò quan trọng, môn học cung cấp những tri thức về khoa học tự nhiên, xã hội, con người và cho người học những nhận thức đúng đắn về trách nhiệm và vai trò của bản thân mình trước thế giới. Đồng thời môn học trang bị cho học sinh toàn diện và đầy đủ về những hệ thống tri thức lý luận chính trị, để từ đó các bạn trẻ có bản lĩnh, tự tin trước những biến động của cuộc sống, làm chủ tương lai của chính mình và xã hội.

2. Thực trạng của việc dạy và học môn giáo dục chính trị đối với hệ trung cấp nghề

Xuất phát từ vai trò và tầm quan trọng của môn học giáo dục chính trị đối với học sinh hệ trung cấp nghề. Do đó, các cấp quản lý luôn quan tâm và tạo điều kiện để môn học đạt được những thành quả tốt nhất. Tuy nhiên, do nhiều yếu tố tác động nên việc dạy và học môn giáo dục chính trị vẫn còn tồn tại những bất cập. Biểu hiện cụ thể của vấn đề đó như sau:

*** Về chính sách và cách thức tổ chức**

Theo quy định thì thời lượng học môn giáo dục chính trị đối với hệ trung cấp nghề là 30 giờ. Trong đó lý thuyết 15 giờ; thảo luận 13 giờ; kiểm tra 02 giờ (Theo Thông tư số 24 của Bộ Lao động Thương binh và Xã hội, ngày 06 tháng 12 năm 2018, về việc ban hành chương trình môn học giáo dục chính trị thuộc khối các môn học chung trong

chương trình đào tạo trình độ trung cấp, trình độ cao đẳng). Với số lượng 02 tín chế là phù hợp nhưng nội dung của chương trình học thì quá nhiều kiến thức, gây khó khăn trong việc dạy và học.

Nội dung môn học chưa có tính chuyên sâu, còn dàn trải, khô khan, mang nặng tính hình thức, chưa có sự gắn liền giữa lý luận với thực tiễn, chưa tạo được sự kết nối giữa học sinh và giáo viên. Vô hình chung đã làm cho người học không đánh giá đúng được tầm quan của môn học trong cuộc sống.

Ngoài ra, do kết cấu của môn học với nội dung chủ yếu là chủ nghĩa Mác – Lênin; tư tưởng Hồ Chí Minh; Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam. Điều này dẫn đến khó khăn trong công tác giảng dạy và việc sắp xếp đội ngũ giảng viên giảng dạy ở các trường dạy nghề. Bởi hầu hết mỗi cán bộ giảng viên chỉ tốt nghiệp một chuyên ngành cụ thể, như: Chuyên ngành triết học, chuyên ngành lịch sử đảng, chuyên ngành kinh tế chính trị... và nó trở thành một trở ngại lớn trong công tác dạy và học. Người dạy thì không có kiến thức chuyên sâu về lĩnh vực mình không được đào tạo nên khả năng truyền tải hạn chế, gây tâm lý chán chường, thiếu tâm huyết. Người học thì không được lĩnh hội nguồn kiến thức sâu rộng và đó chính là một trong những nguyên nhân làm cho môn học ngày càng mang tính hình thức, xa rời thực tiễn.

Hiện nay, chế độ chính sách của Nhà nước dành cho giảng viên giảng dạy các môn lý luận chính trị mặc dù có những đại ngộ nhất định. Tuy nhiên, so với mặt bằng chung thì vẫn chưa thực sự cao và thu nhập của giáo viên chưa đảm bảo cuộc sống hàng ngày, bởi do tính chất của việc dạy học môn giáo dục chính trị là phải thường xuyên học để nâng cao trình độ chuyên môn nhằm đáp ứng nhu cầu của người học và sự phát triển của xã hội nên với nguồn thu nhập chính từ đồng lương thấp, đã làm cho người dạy thiếu đi nhiệt huyết và tâm huyết đối với nghề.

Có một thực tế là nhiều trường dạy nghề đã tổ chức lớp học theo hình thức lớp ghép đối với môn giáo dục chính trị, nhằm cắt giảm chi phí. Việc học ghép dẫn đến tình trạng quá tải số học sinh trong một lớp đã gây khó khăn trong triển khai phương pháp dạy học tích cực vì chủ yếu là phải thực hiện theo phương pháp truyền thống là đọc và chép. Do đó, việc dạy và học theo hình thức này không đem lại hiệu quả, đồng thời gây tâm lý chán dạy và chán học.

*** Về phía người học**

Hiện nay hệ trung cấp nghề được đào tạo ở nước ta là học sinh tốt nghiệp trung học cơ sở và theo học tại các trường nghề trên cả nước. Theo đó học sinh vừa học văn hóa và vừa học nghề (theo nguyện vọng của gia đình và của học sinh), điều này có nghĩa là khi học sinh tốt nghiệp trung học phổ thông thì các em cũng sẽ nhận được bằng trung cấp nghề do cơ sở đào tạo cấp. Đây là một cơ chế đào tạo mới, giúp cho học sinh có thể rút ngắn thời gian học tập tại các trường chuyên nghiệp và định hướng sớm nghề nghiệp trong tương lai. Tuy nhiên, việc học tập cả hai chương trình cùng một thời điểm sẽ là một khó khăn lớn với lứa tuổi của các em, nhất là việc học các môn học mang tầm lý luận như môn giáo dục chính trị.

Như chúng ta biết thì môn học giáo dục chính trị là môn học có tính trừu tượng, nhiều học thuật mang tính hàn lâm, khô khan. Nội dung của môn học chưa gắn liền với thực tiễn của sự phát triển đất nước, của kinh tế thị trường và của chính nghề nghiệp mà học sinh đang theo học. Điều này dẫn đến tình trạng học sinh sẽ ngại học, thậm chí là không thích học. Hơn nữa học sinh hệ trung cấp nghề là đối tượng người học còn rất nhỏ tuổi, năng lực tư duy của các em còn nhiều hạn chế và gần như chưa có khả năng gắn lý luận với thực tiễn (gắn việc học tập môn học với nghề nghiệp của mình). Hơn nữa, chương trình đào tạo của môn học giáo dục chính trị phải tuân theo khung chương trình chuẩn của Bộ. Sự chuẩn hóa càng làm cho môn học thêm gò bó, làm cho người học khó tiếp cận. Do vậy, việc học môn giáo dục chính trị đối với học sinh hệ trung cấp nghề như là bắt buộc, không có tính tự nguyện bởi học sinh không đủ năng lực để nhận thấy vai trò của học môn trong cuộc sống hằng ngày.

Thực tế cho thấy, do xu thế chung của xã hội là trong giai đoạn hiện nay, đặc biệt là trong những năm gần đây học sinh không thực sự quan tâm đến môn học thuộc các môn khoa học xã hội mà chỉ tập trung vào các môn học thuộc khối khoa học tự nhiên hay ngoại ngữ và tin học. Định hướng lựa chọn ngành nghề của gia đình cho con em mình thì chủ yếu là các khối ngành kỹ thuật, kinh tế. Điều này ảnh hưởng không nhỏ tới sự thiếu hụt về kiến thức đối với các môn xã hội, lỗ hổng về kiến thức lịch sử ở ngay các cấp tiểu học và trung học cơ sở đã trở thành tác nhân cản trở việc tiếp thu môn học giáo dục chính trị của học sinh hệ trung cấp nghề.

Hơn nữa, do đặc thù của quá trình đào tạo ở Việt Nam là nặng về lý thuyết, ít thực hành nên học sinh không có cơ hội được trải nghiệm thực tế để tìm hiểu về tình hình kinh tế - xã hội trong nước và ngoài nước, để từ đó học sinh được học tập và rút kinh nghiệm, gắn lý thuyết với thực hành. Đối với môn học giáo dục chính trị thì việc trải nghiệm thực tiễn càng khó khăn hơn, vì nó đòi hỏi cần một quá trình và quy trình thì mới có thể thấy được vai trò của việc học đối với thực tiễn.

*** Về phía người dạy**

Trong những năm gần đây, mặc dù đã có sự đầu tư nhiều cho chất lượng giáo dục song năng lực chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm, nghiên cứu khoa học của đội ngũ giảng dạy môn giáo dục chính trị về cơ bản còn nhiều hạn chế, bất cập, chưa đáp ứng được yêu cầu đổi mới phương pháp dạy trong thời đại mới. Đôi khi chưa kịp cập nhật những nội dung tri thức khoa học mới, thiếu hụt về kiến thức chuyên ngành dẫn đến việc truyền tải kiến thức chưa phù hợp với đối tượng là học sinh hệ trung cấp nghề.

Do đặc thù lao động của Việt Nam (nguồn lao động trẻ) nên đội ngũ giáo viên giảng dạy môn giáo dục chính trị, nhìn chung tuổi đời còn trẻ thì bên cạnh những ưu điểm như mạnh dạn, năng động thì còn vấp phải một số các hạn chế như: Tay nghề sư phạm còn yếu, vốn sống và kinh nghiệm thực tiễn còn ít nên khả năng vận dụng tri thức khoa học vào bài giảng còn chưa phong phú, nặng về lý thuyết, nhẹ về thực hành gây nhàm chán cho người học.

Cách thức dạy học truyền thống đã ăn sâu, bám rễ từ lâu đời nên phương pháp giảng dạy theo lối mòn (thầy cô đọc, học trò chép bài), giảng dạy còn thiên về lý luận, đối thoại theo hướng một chiều, chưa tìm ra phương thức hiệu quả giúp học sinh chủ động hơn trong tiếp thu kiến thức, tâm lý ngại đổi mới vì khả năng sử dụng công nghệ, thiết bị hiện đại trong công tác soạn giảng của một số cán bộ giảng dạy còn nhiều lúng túng. Đây là một trở lực lớn trong việc truyền tải kiến thức cũng như những hiểu biết của người dạy đối với người học, điều này càng làm cho môn học giáo dục chính trị vốn đã khô và khó nay lại càng xa rời do học sinh không có hứng thú.

Do chưa có cơ hội cọ sát nên đứng trước vấn đề chính trị nhạy cảm, các giảng viên còn chưa linh hoạt, nhạy bén và khéo léo trong ứng xử. Một số giảng viên còn thiếu bản lĩnh, thiếu quyết đoán, tinh thần phê và tự phê còn hạn chế.

3. Một số giải pháp cho việc dạy và học môn giáo dục chính trị đối với hệ trung cấp nghề

Để môn học giáo dục chính trị giữ đúng vị trí, vai trò của nó trong giáo dục nghề nghiệp. Đồng thời, khắc phục được những hạn chế nhằm nâng cao chất lượng dạy và học của môn học, cần có sự đổi mới trên nhiều phương diện. Cụ thể:

Một là, cần cấu trúc lại môn học, đổi mới nội dung giảng dạy trên cơ sở “đổi mới nội dung, chương trình giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh phù hợp với yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, gắn lý luận với thực tiễn...” (Nghị quyết của Bộ Chính trị về công tác lý luận và định hướng nghiên cứu đến năm 2030. Nghị quyết số 37/NQ-TW, ngày 09-10-2014). Cần có sự tương đồng, hài hòa giữa nội dung giảng dạy và định mức giờ dạy đối với môn học nhằm hạn chế sự khiên cưỡng, gò ép, tạo ra hứng thú cho người dạy và người học.

Hai là, đổi mới cơ chế, chính sách nhằm động viên khuyến khích giảng viên giảng dạy môn học giáo dục chính trị thêm nhiệt huyết, yêu nghề. Tăng cường đầu tư trang thiết bị dạy học và cơ sở vật chất kỹ thuật như hệ thống máy chiếu, công cụ trợ giảng, sách và tài liệu tham khảo... để khắc phục sự nhàm chán của phương pháp dạy học truyền thống, thúc đẩy người dạy đổi mới phương pháp dạy học, người học thì tích cực lĩnh hội kiến thức.

Ba là, phải nâng cao nhận thức của người dạy và học về môn học, khơi dậy tinh thần trách nhiệm trong việc giáo dục, tuyên truyền chủ nghĩa Mác, tư tưởng Hồ Chí Minh. Khi họ nhận thức được trách nhiệm và tầm quan trọng của vấn đề thì tự khắc họ sẽ có cách tác động phù hợp. Người dạy thì hứng thú, trách nhiệm, tâm huyết. Người học thì sẽ nghiêm túc, tiếp thu kiến thức một cách tự nguyện, không khiên cưỡng.

Bốn là, nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ, năng lực cho giảng viên bởi người giáo viên giữ vai trò quan trọng cho sự thành công của một giờ giảng, nhận thức được điều này nên trong kết luận về việc tiếp tục đổi mới việc học tập lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân, Đảng ta khẳng định “Xây dựng cho được đội ngũ giáo viên lý luận chính trị tâm huyết, yêu nghề, tuyệt đối trung thành, có niềm tin, có kiến thức mới gắn với thực tiễn. Đây là nhân tố quyết định sự thành công của việc tiếp

tục đổi mới học tập lý luận chính trị trong nhà trường” [5; 1-2]. Như vậy, người dạy sẽ phát huy được vai trò chủ đạo của mình trong công tác dạy học, góp phần đưa môn học đến gần hơn với học sinh, với thực tiễn cuộc sống.

Năm là, đổi mới phương pháp dạy học, cách thức kiểm tra, đánh giá và tổ chức lớp học. Giáo viên nên áp dụng nhiều phương pháp dạy học như: Thảo luận, nêu vấn đề, hoạt động ngoại khóa hay giao chủ đề cho học sinh theo nhóm, để học sinh có thể tự tìm hiểu thông qua các hoạt động ngoài giờ hoặc dựng thành clip để thuyết trình... với các phương pháp dạy học tích cực này sẽ góp phần khuyến khích người học có thể phát huy tính chủ động, hứng thú và say mê học tập môn học giáo dục chính trị.

Sáu là, kiện toàn tổ chức bộ máy chính trị lãnh đạo Đảng và Nhà nước, phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, thực hiện thắng lợi sự nghiệp công nghiệp hóa – hiện đại hóa đất nước. Thắng lợi trong xây dựng và phát triển đất nước, chính là nơi để kiểm chứng cho tính đúng đắn của việc gắn liền giữa lý luận và thực tiễn và đó chính là động lực thúc đẩy việc học tập môn giáo dục chính trị của học sinh hệ trung cấp nghề, góp phần đẩy vị thế của môn học lên một tầm cao mới, gắn liền với thực tiễn và gần gũi với người học.

KẾT LUẬN

Dạy và học môn giáo dục chính trị cho học sinh hệ trung cấp nghề trong giai đoạn hiện nay, bên cạnh những mặt đạt được thì còn tồn tại rất nhiều rất nhiều những vấn đề về chính sách, cách thức tổ chức cũng như ở cả phía người dạy và người học. Đòi hỏi phải có những giải pháp tích cực, phù hợp từ các phía nhằm kiện toàn lại việc dạy và học, sao cho môn học giáo dục chính trị xứng tầm với vai trò của nó trong đời sống thực thực, gắn lý luận với thực tiễn, học đi đôi với hành, góp phần xây dựng nguồn nhân lực chất cao đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới đất nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Duy Bắc (2004), *Một số vấn đề gắn lý luận và thực tiễn về việc dạy là học các môn khoa học Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh trong các trường đại học*, Nhà xuất bản, Chính trị Quốc gia.
2. Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội (2018), Thông tư số 24/2018/TT-BLĐTBXH ngày 06/12/2018 của Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội ban hành chương trình môn học Chính trị dùng cho các trường trung cấp nghề, trường cao đẳng nghề.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), *Giáo trình Tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
4. ĐCSVN: *Nghị quyết của Bộ Chính trị về công tác lý luận và định hướng nghiên cứu đến năm 2030* (Nghị quyết số 37/NQ-TW, ngày 09-10-2014)
5. ĐCSVN: *Kết luận của Ban Bí thư về việc tiếp tục đổi mới việc học tập lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân* (số 94-KL/TW, ngày 28-3-2014), tr.1,2.
6. Vũ Trà Giang (2018), *Phát triển tư duy phản biện khoa học củ giảng viên lý luận chính trị hiện nay*, Nhà xuất bản, Lý luận chính trị